

✠ POAZHAJ BÓH

ČASOPIS EVANGELSKICH SERBOV

5. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, meja 1983

Lětnik 33

Hrono za meju:

„Budźće pak činjerjo słowa Božeho a nic jeno poslu-charjo, zo njebyšće so sami zjebali!“

list swj. Jakuba 1, 22

Nam derje znaty je porok: Tón abo tamny křesćan drje pilnje kemši chodźi, ale zwonka cyrkwinskich murjow je jeho zadžerženje, rěčenje abo skutkowanje wšo druhe hač chwalobne abo přikladne.

Chutni křesćenjo so na to mjerzaja; či liwcy pak so zamołwja prajo, zo wjele kemšichodženje žanoho zmysla ani wužitka nima. A za tych, kiž su z cyrkwy wustupili, móže tajke nazhonjenje być wusprawnjenje jich wustupa.

Kajka je to přičina, zo po zdaću Bože slovo — na kemšach słyšane abo w domach w Swjatym Pismje čitane — tak mało pola wěrjacych wuskutkuje a jich zředka k lepšemu přeměnja?

Na Božim slowje wšak to cyle wěsće njezaleži. Potajkim mamy winu pola nas poslucharjow abo čitarjow Božeho słowa pytać. Snano přeruče zabywamy, što smy słyšeli abo čitali? Zo tomu bohužel husto tak je, nochcemy zapřec. Kaž wulka lijeńca so wšednje přez radijo, telewizu abo nowiny na nas slova, powěsće, pokiwky, napominanja, nastorki a tak dale wuliwaja. Kelko z toho woprawdže slyšimy a za swoje wšedne žiwjenje wobchowamy, wobkedžubujemy abo nałožujemy? Njeje to tak: do jednoho wucha nutř a z druhého zaso won? My słyšimy — a wšak njeslyšimy. Hnydom je zabyte, što bu słyšane!

Móže pak tajke nazhonjenje za křesćana wusprawnjenje za to być, zo jenož zředka kemši chodźi a tohodla jenož zředka Bože slovo slyši? Cyle wěsće nic! Nawopak je prawje: wažmy sej wulce Bože slovo, słyšmy abo čitajmy je tak husto kaž móžno! Kak móhli do Jězom Chrysta wěrić, njebychmy Bože slovo přeco zaso słyšeli abo čitali? Wšak pisa japoštoł Pawoł w listě na Romskich w 10. stawje: „Kak móhli do toho wěrić, wo kotrymž njejsu słyšeli? Wěra přińdže z předowanja, předowanje pak přez Bože slovo!“ Prawa, sylna, dobywaca a přewinjaca wěra přińdže přez słyšenje Božeho slova.

Při słyšenju abo čitanju Božeho slova pak je to tež za nas wažne, štož so w hodo-dnym ewangeliju wo Jězusowej ma-čeri praji: „Marja pak wobchowa wšitke tute slova a rozpominaše je w swojej wutrobje.“ Haj, wo to wšak dže, zo njebychmy Bože slovo jenož slyšeli, ale je tež wobchowali a w swojej wutrobi rozpominali.

Tute Bože slovo chce nam do swědo-mja rěčeć, chce nam prajić, što nam k časnemu a k wěčnemu žiwjenju nužne je. Wone chce nam ze špihelom być, w

kotrymž widźimy, što woprawdže smy ze wšěmi swojimi brachami, njedostatkami a hrěchami. Bože slovo pak nam tež praji, što su naše nadawki a přislušnosće zwonka Božeho domu abo zwonka či-cheje modlerskeje komorki! A hdyž Bóh k nam rěči, chce wón zdobom nas posyl-njeć, napominać a k poslušnosći wabić, zo bychmy činili a so zadžerželi po Božej woli. Štož pak něšto druhého z Božeho slova slyši abo zrozumi, tón sam sebje zjeba.

Tohodla napomina japoštoł Jakub wo-sadnych: „Budźće pak činjerjo słowa Božeho a nic jenož poslucharjo!“ Cyle wěsće so japoštoł dopomni na Jězusowe slo-wa z předowanja na horje: „Nic kóždy, kiž ke mni praji: Knježe, Knježe!, přiń-dže do njebjeskeho kralestwa, ale štož čini po woli mojeho Wótca w njebjesach! Tohodla přirunam toho, kiž tute moje slova slyši a je čini, mudremu muzej, kiž je swój dom na skału natwaril. Kóž-dy pak, kiž tute moje slova slyši a po nich nječini, tón je podobny na njemu-dreho muža, kiž je swój dom na pěsk stajil.“ (Mat. 7)

A w swojej rěči wo sudnym dnju praji Knjez: „Pójsće sem, žohnowani mojeho Wótca, a wobsydńće kralestwo, přetož štož sće sčinili jednemu z tutech mojih najmjeńšich bratrow, to sće mi sčinili.“ Tamnym, „njemudrym“, pak Knjez praji: „Dziće wote mnje, wy zakleći, do wěčného wohenja! Dokelž štož njejsće sčinili jednemu z tutech najhubjeńšich, to wy tež mi sčinili njejsće!“ (Mat. 25).

Přińdźće na Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń!

W jubilejnym léće 500. narodnin Měr-cina Luthera chcemy so my serbscy ewangelscy křesćenjo ze swojimi eku-meniskimi hosćimi zetkać dnja 25. a 26. junija na Michalskej wosadze w Bu-dyšinje!

Budže to wjeršk serbskeho wobendže-nja tutoho jubileja. Po woli cyrkwinske-ho Lutheroweho komiteja nochcemy wo-slawić Luthera jako wosobu, ale chcemy so dopomnić na jeho prócowanje: wob-nowić wosadu, wobnowić sebje přez slu-chanje na Bože slovo.

Přihotujće so prošu na tutón dzeń, zřěće so z přecelemi, susodami a wo-sadnymi a přińdźće do našeje narodneje a nabožneje stolicy, do Budyšina!

Cyril Pjech

Tu Jězus tež tych mjenuje, kotřiž na nas a našu pomoc čakaja: či hlódni a lačni, či cuzu a bėdni, či chori a zajeći. A što wě, što hewak hišće na nas, na našu po-moc, na naš wopyt čaka, hdyž tež hló-dnych abo lačných abo cuzych abo nuzu čerpjacych sčezka pola nas nadeńdžemy.

Cyle wěsće pak w našich wosadach namakamy po duši hlódných, lačných, tyšěnych a chorych. Na nich wšitkich chcemy z wotewrjenymi wušemi poslu-chać, hdyž nam jich nuzu, jich starosće, jich bėdu skorža. Woni wot nas dobre, spomóžne slowo abo radu wočakuja, abo

snano tež, zo bychmy za nich chwile měli, jim poslužowali a jich wobstarali. Japoštoł Jakub mjenuje w 27. štuce syroty a wudowy, kiž na wopyt, pomoc a podpěru wěrjacych čakaja.

Syroti a wudowy běchu w tehdyšich časach či najbědniši a najchudši mjez wosadnymi. Ale tež džensa su woni wšelakoreho tróšta, pomocy abo dobreho slowa potřební. By-li japoštoł swój list džensa pisał, by cyle wěsće tež mjenował tych starych we wosadze, kiž pak w swojbjje pak sami w někajkim bydle pak w domje za starych — husto dosć wosamocni — swoje žiwjenske dny dokonča.

Wulke, spowalace skutki so wot nas njewočakuja; wjele skerje pak te mnohe, wjetše abo mjeńše pomocy a podpěry za wšedne žiwjenje. Tak mamy so wopokazać jako prawi a mudri křesćenjo w chutnym slyšenju a činjenju Božje wole w prawej poslušnosći, zo bychmy „zbožni byli w swojim skutkowanju“ (Mat. 25)

Z młodej wosadu smy kanon spěwali: „Tón je swoje žiwjenje nanajkmańšo zwužiwał, kiž je najwjacy čłowjekam k wjeselu dopomha!“

Zo by so to tež jónu wot nas prajić mohło, wo to chcemy so čas žiwjenja z Božej pomocu přocować! Jan Paler

Nowa serbska kniha:

Hdyž so młody na puć podaš

Podtitul tuteje nowjeje knihi z pjera dr. Jana Cyža rěka: „Dopomnjenki z časa džěćatstwa a młodósće hač do apryla 1926“. Mjeztym drje so hižo přihotuje druhu zwjazk jeho dopomnjenkow.

Kniha ma 171 stronow a na koncu 14 wobrazow z mjenownaeho časa. Mjez druhim je na jednym wobrazu tež derje widjeć farar Mjerwa-Bukečanski.

Ja sym knihu za jedyn dolhi wječor bjez stanjenja z křesla přečitał! A to tohodla, dokelž mje z dweju přičin puťaše: Dožiwich z nim swoje džěćatstwo hišće raz, kotrež sym podobnje kaž wón na serbskej wjesce dožiwił pod nimale samsnymi wuměnjenjemi, a móžach studować wažny džěl serbskich stawiznow, žiwje předstajany wot jedneho, kiž je jón sam dožiwił a — přečerpjeł!

Bohužel sym swoje zapiski tehdom při čitanju do druheje knihi jako čitanske znamjo položil a njenamakam je wjace. Tuž chcu z pomjatka a w knize listuju spytać napisać swoje začičće a mysle.

Wopisany čas je za naše serbske stawizny jara wažny a rozsudny. Nadpisma, kaž: „Ratarski dorost na straži přećiwu Weimarskej reakciji“ nam to pokazuja. Spisar skorži, zo njeběchu Serbja w rozsudnych časach, jako druhe słowjanske narody dostachu swoju statnu samostatnosć, na to dosć přihotowani a zo čerpjachu — drje hač do džensnišeho — na chorosći, kotraž je naš dóńt w poslednich tysac lětach postajowała a našemu ludej stajnje zaso škodžala: na njepřezjednosći.

Na druhej stronje wopisuje wón wotučenje narodnje mysle: „Narodna mysl je wotučila w serbskim ludźe. Podpěrać a dale wobudźować tutu mysl, to je naš přeni a najsławniši nadawk — cyle Serbstwo so dyrbi zwjazka ke krutemu, njeprěwinjomnemu zwjazkej, přećiwu kotremuž žane zle mocy ničo njezamóža. Bóh žohnuj naše džělo!“ Złote to słowa, kotrež tež džensa hišće plača!

Wutroba hnuja jeho wopisowanja cyle wosobinskeho konflikta pytanja praweho powołanja. Kaž mnozy serbscy holcy tehdom, bě so „na šule“ podaš z wotphla-

dom, teologiju studować, stać so z duchownym. To bě tež, tež kaž pola mnohich, najhlubše přeće jeho maćerje. Přez spóznaća studijow a wosebje přez dožiwjenje wójny pak přinđže wón k dopóznaću, zo móže swojemu ludej a čłowjestwu ze swojimi darami lěpje služić w swětnym powołanju, najradšo jako žurnalist. Ale kak budže to mać přijimac? „Zymica mje woběhuje při tutej mysli. Budu zastorčeny abo budu so dale wěnować moc studijam, kiž mi hoja? Ně, njecham dwělować na přecelnosći a lubosći swojeje maćerje. Wona je stajnje dobra byta napřečo mi — tuž sym kruteje nadźije, zo bórže spóznaje, zo su moje nahłady prawe a zo so tu wo moje přichodne zbožo jedna...“ — Maćerje tajke su, kajkuž wopisuje wón swoju mać, a spjelnja wočakowanje swojich synow — ale institucija, cyrkej, pozdatnu njeswěru njewoda. Sam dopominam so na dweju ze swojeho džěćatstwa, kotrejuž, staršeju mužow hižo, lud mjenowaše „biskop“, dokelž běštaj šloj podobny puć kaž dr. Cyž...

Nimo mnohich tajkich cyle wosobinskih rozprawow, kotrež dawaja nam sobu přečerpjeć jeho wosud a nas pohnuwaja, wo swojim přemyslować, su pak tež mysle k wažnym problemam, kotrež nas džensa hišće zaběraja:

W léce 1983 chce NATO postajić nowe rakety, dokelž chce pječa Sowjetski zwjazk napadnyć zapadne kraje. NATO operuje tu z tak mjenowanej „lžu wo wohroženju z wuchoda“. Fakt, zo su jeniče w tutym lětstotku hižo trójce zapadne armeje do směra wuchod maršrowali, so cyle jednorje zamjelči (w přenjeje swětowej wójnje, při interwencijskich wójnach po Oktoberskej rewoluciji a w drugej swětowej wójnje).

Cyž wopisuje, kak je jako wojak na wuchodnej fronće dožiwił Oktobersku rewoluciju a jeje přeni wulki skutk: podpisać měř! Jim, němskim wojakam bě so na to prajiło: „Hdyž tež mamy přiměr, tak tola ruski wojak wostanje naš njepřečel, a z njepřečelom so njesměš nasadźować“. Cyž pisa dale: „Ruskim wojakam najskerje něšto podobneho wukazali njeběchu. Z črjódami přichadźachu k nam...“ Potajkim: Či z ranja wobhladaju tych z wječora jako přečelow, ale či z wječora, či knježacy w nawječoru, šćuwaja džělačerjow swojich krajow jako wojakow přećiwu wuchodej!

Přičinu tajkeho zadźerženja Cyž tež ze swojeho dožiwjenja wopisuje: „Přenje dny pomhachmy francoskim železnicyrjam kolije porjedžeć. Při tym pónachmy mjenje francoskich džělačerjow, kotřiž mējachu wójnu hač horje sytu. Přeco zaso nam wukładowachu: Wójna so wjedže jenož za tych, kotřiž su horjeka a maja z njeje wužitk; džělačer dyrbi za nich krawić...“

Džensa so tež w cyrkwi stajnje bóle praša, wosebje mjez młodžinu; što móžu ja za zdźerženje měra činić? Cyrkej podpěruje nětko měrowe hibanje (hišće před něšto lětami bě „měrowy farar“ w cyrkwi wudmo!), a tuž dyrbimy so tajkemu prašenju stajeć.

Cyžowe dožiwjenja dawaja nam jasnu wotmołwu: Džělačer a jeho staty njezaslužu za wójnje, brónjenje jim škodži, džělačer chce měř. Tohodla činu něšto za měř, hdyž steju na jeho stronje a z nim džětam, derje džělam...

„Hdyž so młody na puć podaš...“ — kniha to, kotraž móže tež za nas mězniki stajeć na našim puću přez tutón čas...

„Wzmi a čitaj!“ — snadž změješ hinaše dopóznaća, ale njezacpěwaj nazhonjenja starych!

Cyril Pjeh

Lutherscy křesćenjo přihotuja so na Budapest 1984

Spočatk awgusta zašleho léta wotmě so w kanadiskim měsće Vancouver plearnarne posedenje Swětowego zwjazka Lutheranow (němsce: Lutherischer Weltbund — LWB). Tuta organizacija nasta w léce 1947 w južnošwedskim měsće z uniwersitu Lund, zo by „so starała wo jednotu křesćanstwa“. W běhu wobstaća rozroscé ličba sobustawskich cyrkwjow zwjazka na 97 z 69 729 000 (69,73 milionow) wěrjacymi, a tak sta so zwjazk po romsko-katolskej a prawoslawnej cyrkwi pódl Swětowego zwjazka reformowanych křesćanow a cyrkwjow z najwjetšim křesćanskim konfesionalnym wutworom.

Na schadźowanju we Vancouver wozjewichu so hižo temy a teksty za předsťejace VII. plearnarne schadźowanje Swětowego zwjazka Lutheranow, kotrež wotměje so w Europje, a to we hłownym měsće Mađžarskeje, w Budapesće, w léce 1984.

Z najwšelakorišich aspektow sem ma so tam zakładna problematika: „W Chrystusu je nadźija za swět“. K tutomu zaměrej wuběrachu so tři temy: 1. W Chrystusu je nadźija za cyle čłowjestwo. 2. W Chrystusu je nadźija za čłowjestwo přez jeho križ. 3. W Chrystusu je nadźija za cyrkej w jeje službje za čłowjestwo přez skutkowanje Ducha Swjateho.

Tute ženjenje najwyšeho lutherskeho zwjazka wotměje so w Budapesće w nowej wulkej sportowej hali w času wot 22. julija do 4. awgusta léta 1984. M. Hl.

Jurij Mucha

Pobožny serbski braška z Tranjow pola Delnjeho Wujězda (1860–1934)

W njewjesćinskim domje do wěrowanja

Nětko mam za nuzne porěčeć wo wašnjach při kwasu a jich natožkach a wo žortach w njewjesćinskim domje, hdyž nawoženja po swoju njewjesty k wěrowanju přijěže.

Zanana (zastupjer nana njewjesty) zezamka wšě chěžine durje, kaž by ničtón doma njebył. Tutole wašnje je nastalo z Labanoweho příklada. Jako bě Jakub k Labanej na hospodu přišoł a jeho prosyl wo jeho młodšu džowku Rahel, služeše wo nju sydom lět. Hdyž cheyš so potom z njej woženić, jeho Laban zjeba a přiwjedže k njemu swoju staršu džowku Leju prajo, zo njeje pola nich wašnje, zo so młodša džowka přjedy staršeje wuda. Lea pak měješe bolacej woči, a Rahel běše pěčna we wobliču a rjana na pohladanje. Dokelž pak měješe Jakub młodšu džowku Rahel lubo, služeše dalje sydom lět wo nju. Po tutym Labanowym příkladze su so naši serbscy wótočo měli při kwasach a su nawoženju ze žortami jebali. K nawoženju přiwjedžechu předrasćenu staru žonu. Zanana ju wušiknje wuchwalujo poručeše nawoženju, zo by sebi ju za mandželsku wzał. Braška nawoženju derje přećiwu tajkemu jebanstvu zakitowaše a prošeše zanana, zo by tola nawoženju tu prawnu njewjesty přiwjedł. Tuž přiwjedu młodu holcu, kotruž zaso zanana nawoženju jara naležnje poručeše. Braška namjetuje, zo by tuta młoda holca była Šoćic Janej towarška na kwasu. Snano so na tajke wašnje nowe kwasowanje přihotuje.

Mucha wopisuje na 17 stronach wobšěrnje a zajimawje jednu tajku poradženu žortniwu zwadu. Wjele však na tym zaležeše, hač bě zanana tajkemu

kwasnemu wurěčowanju zrosčeny. Hdyž běše pola Smolic w Zlyćinje kwas, je to Jan Hobrak dosć derje dokonjal.

Hdy bě skóněnje nawoženja swoju prawu njewjestu dóstał, započea braška rěčec:

Zbudźće so wy, bože džěci, dokelž nawoženja dze. Njespiće chroble na swěće. Wšak je čas blisko, na kotryž sće pokazani, wšitcy na kwas wołani.

Mój luby, čestny, křesćijanski nano, tudy sym k wam přišoł ze swojim towaršom, z čestnym, křesćijanskim nawoženju žiwnosćerjom Jano Mětrachec ze Zlyćina, w swojim času žiwnosćerja njeboh Jana Mětracha mandželskim najstaršim synom. Ja du k wam kaž zastarsku mlody Tobias do města Ragesa k Raguelej. Tobias bu wutrobnje powitany, a Raguel da hnydom skopa (borana) zarězać. Tobias pak nochcyše so prjedy za blido sydnyć, doniž njeby Raguel do jeho próstwy zwolił a jemu swoju džowku Saru za mandželsku dał. Runje tak sym ja džensa ze swojim towaršom Janom Mětrachec k wam přišoł, zo byšće wy, mój luby, čestny nano, tu čestnu křesćijansku njewjestu Lejnu Smolic, bura Jana Smoły w Zlyćinje druhu mandželsku džowku, jemu za mandželsku dał. Wón ju wutrobnje lubuje a so zbožowny čuje, zwjazk mandželstwa z njej wobzamknyć.

Njewjesćinske wužohnowanje na puć k wěrowanju

We Jězusowym mjenje, Hamjeń.

To je tón dzeń, kotryž je tón Knjez činił. Tohodla zraduj a wjesel so we nim.

Luba, čescěna, křesćijanska njewjesta Lejna Smolic! Z tutymi słowami psalmista krala Dawida stowju tebe, hdyž sym k tebi přišoł ze swojim lubowanym, čestnym nawoženju Janom Mětrachec. Wón klapa so wo durje twojeje wutroby, zo by z nim sobu šla na to městno, hdyž waju tón Knjez woła, do božeje swjatnicy. Tam chce Bóh ze swojim słowom wamaj zbože a žohnowanje sobu dać do waju mandželskeho sluba za tuto časne a tamne wěčne žiwjenje w njebjeskim kralestwje. Na tuto městno woła Bóh každoho nawoženju a každu njewjestu, zo byšćaj sebi před wěrowanskim wołtarjom slubiłoj swěrnju mandželsku lubosć, zo tež w žanej nuzy a česnosći, kotruž Bóh tón Knjez tež hdys a hdys na mandželskeju položi, so nje-džělita, doniž jónu časna smjerć jeju nježěli.

To je tón dzeń, kotryž je tón Knjez činił. Tohodla zradujtaj a wjeseltaj so we nim.

Lubaj slubjenaj, wulki a wažny dzeń je džensa za waju zaswitał, haj tón najwažniši waju cyłego žiwjenja. Wój zhladujetaj wróco na tamny rjany dzeń, na kotrymž je Bóh tón Knjez zahorił we waju wutrobje woheń lubosće, zo so zbožownaj čujetaj, džensa móc slub mandželstwa před wěrowanskim wołtarjom wobzamknyć. Bóh chcył wamaj tutón dzeń tak žohnować, zo by waju lubosć ženje njeprěstała. A byrnjež so wój počasu zestariłoj a z wamaj waju rjanosć a mlódnosć, a hdyž so zestari njewjesćinski wěnc ze šlewjerom a waju wěrowanska drasta, kotraž waju džensa tak rjenje debi, a hdyž so waju wobličo zmoršći a waju hłosy ze zešědźiwa, hdyž budžetaj křiway chodźić dyrbjeć po puću waju wandrowstwa we waju starych dnjach, hdyž je so wšitko zestariło, njech pak so zwjazk waju lubosće nihdy njezestari. Hdyž tak budže, budža wamaj wšě dny waju žiwjenja

lute kwasy. Přetož lubosć na to swoje njemysli. Wona njeda so rozhněwać. Wona wšo znjesje. Lubosć je to najdroše kublo, kotřež je Bóh čłowjekam dał. Štóz w lubosći wostanje, tón wostanje w Boze a Bóh we nim. Hdžež je lubosć, tam je měr, tam na božim žohnowanju ženje njeprachuje.

To je tón dzeń, kotryž je tón Knjez činił. To ja hišće jónkróć praju. Zradujtaj a wjeseltaj so we nim. Kwasny dzeń je wjesolj — nic jeno za nawoženju a njewjestu, ale tež za wšěch kwasowarjow a cyłu wjes. Wšitcy su přišli, zo bychu so z wamaj wjeseliłi a wamaj přeli: Daj wamaj Bóh zbože!

Tak my čłowjekoj so sebi mjez sobu přejemy, ale zbožo dać móže jenož Knjez Jězus sam. Haj, Knjez Jězus džensa na waju kwasu pobrachować njesmě. Přeproštaj sebi jeho na swój kwas, kaž tedhom slubjenaj w kananejskim Kana, zo by so wón z wamaj dał zwěrować jako tón třěci we waju mandželskim slubje, zo by waju přewodžał na puću

waju žiwjenja za swojej lubosću, ze swojim měrom a žohnowanjom.

Slubtaj sebi džensa z luboznymi słowami tamneje Ruty: Twój lud je mój lud. Twój Bóh je mój Bóh. Twojeje staršej staj mojej staršej. Twój bratra su moji bratra. Hdžež ty pónđžeš, tam tež ja pónđu. Hdžež ty wumrěješ, tam chcu ja pohrjebana być. Jenož smjerć smě naju džělić.

Tuž džitaj před swjaty wołtar, zo by Bóh waju žohnował a wamaj z njebjes wjele zboža dał. Hamjeń.

Nětk zaspěwa braška poslednju štućku kěrluša 704.

Modl so a dži po božeje šćežce, čin swěru, štož ty činić maš, tak budže zbože w twojej chěžce, ty božeje' hnady wužiwaš. Štóz Bohu wšón so dqwěri, Bóh teho nihdy njepušći.

Po Muchowym rukopisu za Pomhaj Bóh přihotował Gerhard Wirth

MARTIN LUTHER

Wobrazy z jeho žiwjenja

11. Burja žada sej nowe prawo

Ewangelske lěhwo bě wot spočatka reformacije we sebi socialnje džělene a teologisce šćěpjene. Nimale jenož jedne je wjazaše hromadže: bój přeciwo dotal-nemu cyrkwinskemu žiwjenju. W tym, što dyrbi reformacija noweho přinjesć, so duchy džělachu.

— Wjercham džěše wo to, wotwisnosć wot cyrkwyje a bamža pomjeńšić. Bohate wobsydstwa klóštrow jich wabjachu.

— Wučeni humanisća prócowachu so wo swobodu wot njezrozumliwych dogmow cyrkwyje. Jich ideal bě žiwjenje starych Grjekow; jich duchownu swobodu chcychu wobnowić.

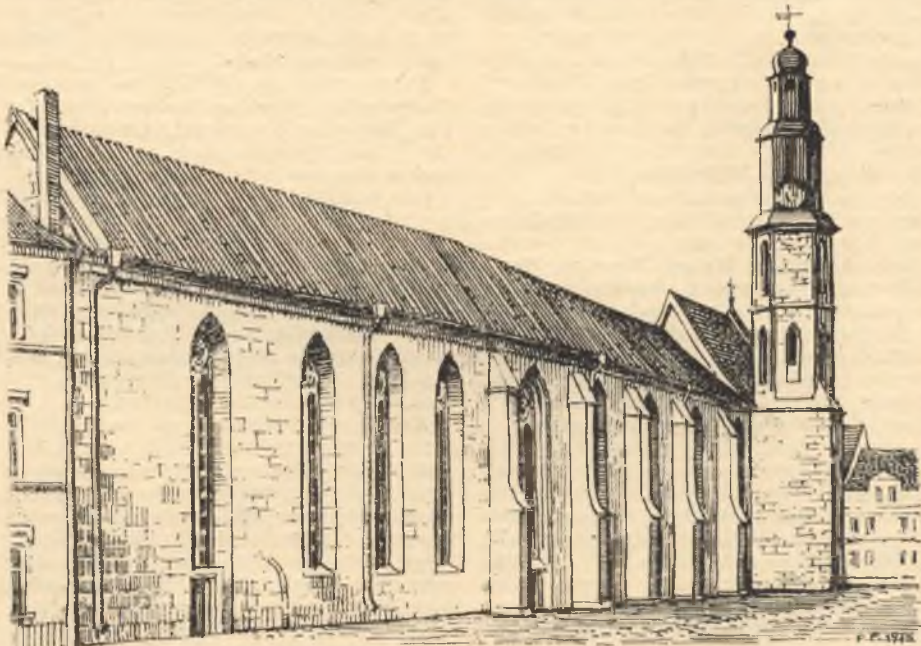
— Burja widžachu w reformaciji witanu składnosć, swoje stare socialne žadanja zwoprawdźić.

Žadanja burow chcemy sej bliže wobhladać, zo bychmy rozumili Lutherowe stejišćo w burskej wojnje. Burja běchu nastajili 12 artiklow, w kotrychž jasnje pisaja, kak ma so reforma přewjesć. Žadachu sej jako přenje, zo smě seji wosada

sama swojeho fararja wuzwolić a zo swoje financy sama rjaduje. Dale dyrbi so robočanstwo zběhnyć, dokelž je Kristus wšitkich ze swojej smjerdu wukupił. Prawo hońtwy, pastwy a drjewozběranja dyrbi so buram wrócić. Sudnistwa dyrbja po starym prawje sudzić. W poslednim artiklu burja zapisachu, zo chcedža swoje artikle přeměnić, hdyž jim něchtó ze Swjateho pisma dopokaza, zo maja njeprawo.

Nětko čuje so Luther wužadany. Wšako je doktor bibliskeje teologije, a burja pokazaja zwólniwosć, powučenje přijimowac. „Namolwa k měrej“ je nadpis-mo jeho wotmołwy na artikle burow. Jako přenje wobroći so na wjerchow a knjezow: „Mječ sedži wam na šiji, tola wy měniće, zo sedziće tak kruće w sedle, zo was ničto njewuzběhnje. Tajka wěstosć a bjezměrna nadutosć zwijnje wam šiju ... Bóh čini tak, zo njemóže a njesmě a njecha so waše zachadženje dlěje čerpić.“

Potom wobroći so Luther na burow: „Přečelnje a bratrowse was prošu, lubi knježa a bratra, hladajće swěrnje na to, što činiće, a njewěrcě wšelakim ducham a předarjam ...“ A potom zaběra so Luther z jednotliwymi žadanjemi burow. Zdžěla přiħsujje, zdžěla žadanja wot-

Wopomnišćo za bursku wojnu w Mülhausen. Tu předowaše Thomas Müntzer 1525

pokaza, zdžela je přepokaza prawiznikam, dokelž to jeho polo njeje. Jara naležnje pokaza pak burow na to, zo wěrný křesčan radšo čerpi, hač sebične žadanja zwoprawdži.

Lutherowa pozicija je jasna: Nochce byc ani wotročk wjerchow ani zběžkar za socialne prawa. Wobě stronje dyrbitej so swojich prawow wzdać. Znutřikownje je Luther snadź buram bóle přichileny hač wjercham. Tola bórže hižo přeměni Luther swoje měnjenje: hdyž započachu burja z brónju w ruce wo swoje prawa wojować. Jan Malink

Luther připowědži hrózbu burskeje wójny (1525)

„Němska so zapusći, a hdžež so jónu tajke krepřeliwanje započnje, budže čežko zastać, chiba zo je wšitko zničene. Přetož spěšnje so zwada započnje, ale njestěji w našej mocy, skončić, hdyž chcemy. Što pak su wam činili telko nje-winowatych džěci, žonow a starych, kiž wy nory do stracha přinjeseće, zo budže kraj poľny kreje, rubježnistwa, wudowow a syrotow?“

WENDS – Serbja

(Pokročowanje z posledneho čisła)

Skupina, kotraž bě so Kilianej přidružiła, měješe zajim na wutworjenju jeničkeje serbskeje wosady, ale Serbja, kotřiž běchu so do toho w Austin County zasydliili, no chychu so sydlišću přizamknýc, a či, kotrychž powołanje so lěpje hodžeše k měšćanskemu žiwjenju, wostachu w Houstonje.

Bě tež wyše toho čežko, wusku, zwisowacu koloniju wutworić, dokelž bě zemja w Delaplain Legue malo plódna. Tohodla wotsalichu so někotři Serbja a wutworichu sydlišća w Swiss Alp, Fedor, Warda, Manheim a druhich městnach.

Mnozy serbscy zapučowarjo, kotřiž přichadźachu po léće 1865, pozastachu najprjedy w Serbinje a potom podachu su poněčim do jednoho z tych druhich sydlišćow w Texasu. W poslednich lětach su tež Serbja so přizamknýli powšitkow-nemu čekanju z kraja a čehnjechu do městow Austin, Houston, Port Arthur, Corpus Christi a San Antonio.

Najebać tutoho rozbrojenja, je so mjez Serbami zdžeržala jednota a připóznace jich herbstwa. Tuta zhromadnosć je wobchowana w rozšěrjenym sobustawstwje Serbow w Lutherskej cyrkwi Missouri-synody (Lutheran Church Missouri Synod) a tež, wosebje w přěnich lětdžesatkach 20. lěstotka, w abonowanju nowiny „Giddings Deutsches Volksblatt“ (Giddings, Tex. 1899–1949).

Serbski kulturny klub załoži so w Serbinje w léće 1971. W léće 1976 přemjenowa so wón na Texaske towarstwo serbskeho herbstwa (Texas Wendish Heritage Society) a próčuje so nětko wo dalewjedženje serbskeje tradicije.

Serbske ludowe naložki su kruty wobstatk cyrkwinskeho kalendra, wosebje wulke swjedenje jutrow a hód, a wosobinske wažne podeńdženja, kaž porod, smjerć a kwas so tež w cyrkwi swjěća.

Jutry swjěća so z kemšemi w cyrkwi, a zdobom moluja so jejka. Wosebity naložk wobkedžbuje so kaž w Texasu tak tež w Europje a jewi so tež pola druhich słowjanskich skupinow, mjenujcy naložk „jutrowneje wody“: Woda čěra so z rěki zahe na jutrownym ranju a praji so, zo polěkuje to strowoće a rjanosci. W Texasu krjepi so woda spjacym do mjezwoča a wubudži jich.

(Pokročowanje sčěhuje)

POWĚŚĆE

Wien: Lěto 1985 wuzwoli so přez organizaciju Zjednočenych narodow (UNO) za lěto młodžiny. We Wienskim centrje UNO, wulkotnym twarje na lěwym brjuhu Dunaja, wotmě so swjatočny akt založenja přihotowanskeho Komiteja młodžiny ewangelskich cyrkwjow a młodžinskich organizacijow za Lěto młodžiny 1985.

Młodžina cyleho swěta je namolwjena, zo by so aktiwnje zarjadowała do twarjenja lěpšeho přichoda. M. Hl.

Drježdźany: Sakska krajna synoda, kotraž so wot 18.–23. měrcu w Drježdźanach k swojemu nalětnjemu schadźowanju zeńdže, wuzwoli Lipsčanskeho diplomoweho inženjera dr. Rainera Gaeblera, kotryž je 44 lět stary, za swojeho noweho prezidenta. Wón nastupi 1. septembra 1983 městno dotalnego prezidenta Jana Cieslaka, kotryž wukonja tute zastojnstwo wot lěta 1967.

Rainer Gaebler je wot lěta 1972 sobustaw synody a předsyda jeje wuběrka za prašenja prawa. Wot lěta 1977 přisluša wón tež wjednistwu našeje krajneje cyrkwe (to je z wjacorych wosobinow, mjez druhim biskopom a prezidentomaj synody a Krajnocyrkwinskeho zarjada wobstejacy najwyši wjedniski gremij nimo synody w našej krajneje cyrkwi – přisp. red.). Po swojej wólbe wupraji dr. Gaebler we wozjewjenju, zo prosy wo to, zo njeby so jenož po swojim předchadniku měřil, ale zo bychu jemu tež swójski přinošk přicpěwali. Wólba plaći za běžacu wólbnu periodu, kotraž ma jenož hišće schadźowanje w nazymje předwidžane a kotraž so potom z kóncom kalenderskeho lěta skonči.

Jan Cieslak wopodstatni swój dočasny wotstup k 31. awgustej z tym, zo nochce so staroby dla za přichodny wólbný čas wjace wolić dać. Za naš časopis wočakujemy hišće wosebitu rozprawu našeho serbskeho synodala w tutym schadźowanju. ena

Eisenach: Cyrkwinske wopomnjenke lěto za Martina Luthera wotewri so 4. meje 1983 w durinskim měsće Eisenach z „Lutherowym dnjom“ na hrodže Wartburg. Na kemše pod hoľym njejbom wočakuje so 3 000 wěriwych z Eisenacha a wokoliny. Započatk kemši postaji so na 17.30 hodž., zo bychu so móhli tež džělawi na nich wobdžělić.

Předowanje je generalny sekretar Swětowego zwjazka Lutheranow, dr. Carl Mau (Genf), přewaž. Durinski krajny biskop Werner Leich, předsyda Lutheroweho komiteja ewangelskich cyrkwjow w NDR, budže kemše nawjedować a zhromadnje z fararjemi z Eisenacha a wokoliny bože wotkazanje wudžělić.

Hižo džensa su rozhłosowe a telewizijne stacije z tu- a wukraja swój zajim wuprajili, podawki na Wartburg swojim připosłucharjam a hladarjam spřistupnić. Krute zrěčenje wobsteji z Radio DDR. Zapadoněmska telewizijna stacija ARD planuje live-wusyľanje.

Kemše na Wartburg na tutym dnju steja w starej tradiciji. Dnja 4. meje lěta 1521 běchu Martina Luthera na dompuču z rajchstaga we Wormsu při pozdatnym nadpadže zajeli, jako přeprěči runje Durinski lěs. Dowjedžechu jeho na Wartburg, zo bychu jeho před přescěhanjom přez jeho njeprěćelow škitali. Tam přełoži jako „Junker Jörg“ w njecyľym léće Nowy zakon do němčiny.

K dopomnjeću na tute „zajeće“ započina ewangelsko-lutherska wosada

kožde lěto dnja 4. meje rynek swojich kemšow, kotrež džerži wona každe léco w kapali Wartburg.

Na wuznamny skutk přeložowanja reformatora budže znaty Luther-sľědžer a prezident cyrkwinskeje kencije Ewangelskeje cyrkwe unije – wobľuk NDR – dr. Joachim Rogge, nawjazowac z přednoskom, kotryž džerži won dopoldnja 4. meje we wobľuku swjedženskeho zarjadowanja w palasu Wartburg. Jeho tema rěka: „Luther jako wukładowar Swjateho pisma.“ Ze zasadnymi wuwjedženjemi wozjewi před tym krajny biskop Werner Leich cyrkwinske wopomnjenke lěto jako wotewrjene.

K „Lutherowemu dnjej“ na Wartburg, kotryž zamoľwi Lutherowy komitej ewangelskich cyrkwjow, wočakuje so 400 cyrkwinskich zastupnikow z ekumeny a z NDR. Je wo to postarane, zo móže so tež wjěša ličba wosadnych na swjedženskim zarjadowanju wobdžělić.

Na wječoru 4. meje su swójby z Eisenachskich wosadow hości přeprošyli, zo bychu z nimi do rozmoľwy přišli. ena

Eisleben: Kaž rozprawjachu telewizija a nowiny, stej so dnja 18. februara w tutym měsće ródny dom a dom, w kotrymž je Martin Luther w léće 1546 zemřěl, po dokładneje renowaciji znowa wotewrětoj. Wobaj domaj slušatej statej, ale wón přewostaji dom wumrěća ewangelskej wosadze St. Andreas-Petrie-Nicolai k trjebanju. Na wotewrjenju wobdžělichu so zastupjerjo stata a cyrkwe, kaž krajny biskop Leich, statny sekretar Gysi a předsyda CDU Gerald Götting. po ena

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

meja 1983

1. 5. – njeđzela Kantate

Hrodzišćo: 8.30 hodž. kemše (C. Pjeh) Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Bart: 10.00 hodž. kemše (C. Pjeh)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (C. Pjeh)

8. 5. – njeđzela Rogate

Huska: 10.00 hodž. kemše (Wirth)

12. 5. – donjebjesspěće Knjeza

Hodžij: 9.00 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)

15. 5. – njeđzela Exaudi

Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim wotkazanjom (Wirth)

Budyšink: 10.00 hodž. kemše (Wirth)

22. 5. – Swjatki

Njeswačidło: 8.30 hodž. kemše (C. Pjeh)

23. 5. – Swjatkowna pónđzela

Bukeycy: 10.00 hodž. kemše (G. Lazar)

5. 6. – 1. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše (Albert)

Budestecy: 14.00 hodž. kemše (Bětnar)

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow. – Wuchadza jónkróć za mjesac z licency č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Hłowny zamoľwity redaktor: Farar Cyril Pjeh, 8400 Rle-sa 11, Windmühlenstraße 17, tel. 72 83. Eksespicija: Farar G. Lazar, 8601 Bukeycy (Hochkirch, Kirchweg 3). Přinoški a dary na konto Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen Sp. Bautzen 4962–30–110! – Ludowe nakładnistwo Domowina Budyšin. – Index-Nummer 32921 – Čiść: Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-476)